

Belediye Meclislerinde Temsil ve Katılım: Batman, Mardin, Adıyaman Örneği

Yakup BULUT, Muzaffer BİMAY***

Öz: Halkın seçtiği organların karar alma süreçlerinde etkin olması, özellikle halka en yakın birim olan belediye yönetimlerinde temsil ve katılımın işlevsel hale getirilmesi, yerel demokrasinin gelişimi açısından önemli bir konudur. Çünkü temsil ve katılımın yerel yönetimlerde uygulanma düzeyi, bir bakıma demokrasinin gelişmişlik ölçütü olarak da gösterilebilir. Ancak zaman zaman temsilin işlevselliği ve meclislerin bir karar organı olma vasfı sorgulanmakta ve etkinliği tartışabilmektedir. İşte bu çalışma, Mardin, Batman, Adıyaman ölçeğinde belediye meclislerinin temsil ve katılım açısından pozisyonlarını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu çerçevede öncelikle araştırma alanının sosyo-ekonomik özelliklerine değinilmekte, daha sonra belirtilen alanlarda belediye meclis üyelerinin temsil ve katılıma ilişkin yaklaşımları irdelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Batman, Adıyaman, Mardin, Yerel Temsil, Katılım.

Representation And Participation In Municipal Councils: The Mardin, Batman, Adıyaman Municipal Councils

Abstract: The fact that publicly-chosen bodies are effective in the decision-making process, particularly municipal administrations, which is the closest unit to the community, making the functional representation and participation, is an important matter in terms of the development of local democracy. Because, the level of representation and participation in local governments can be regarded as a criterion for the development of a democracy. However, from time to time, the function of representation and the ability of councils to be decision-making bodies are questioned and the activity can be discussed. This study aims to reveal the positions of municipal councils in terms of representation and participation in Mardin, Batman and Adıyaman scale. In this framework, primarily the socio-economic characteristics of the research area were addressed and then the approaches of the representatives and the municipal assemblies were examined in the mentioned areas.

Keywords: Batman, Adıyaman, Mardin Local Representation, Participation.

Giriş

Yerel yönetimlerin demokrasi düzeyini ortaya koyan faktörlerden biri, yerel meclislerin temsil kabiliyetleri ve katılımca bir anlayışı benimsemeleridir. Bu çalışmada, belediye yönetimlerinde halk katılımının sağlanıp sağlanmadığı, temsilin işlevsel olup olmadığı ve belediye meclis üyelerinin halkı ne kadar temsil ettiği sorgulanmaktadır. Bu bağlamda Batman, Mardin ve Adıyaman Belediyelerindeki

* Prof. Dr. MKÜ. İİBF, Kamu Yönetimi Bölümü, yakupbulut@hotmail.com

** Doktora Öğrencisi, MKÜ İİBF, Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, muzafferbimay@gmail.com

Makale Geliş Tarihi: 3.09.2019

Makale Kabul Tarihi: 21.10.2019

Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, Cilt 28, Sayı 4, Ekim 2019, s.49-64

Meclis üyelerinin tutum ve yaklaşımları irdelenmektedir. Çalışmada, temsil ve katılıma ilişkin kavramsal çerçeve ve süreç verildikten sonra, belediyelerin yapısı ve gelişimi sürecinde belediye meclis üyelerinin temsil ediciliği tartışılmaktadır. Özellikle 2004 sonrası belediye yönetimlerine ilişkin yapılan yasal düzenlemeler ve zaman zaman bu düzenlemelerde yapılan değişiklikler, temsil ve katılıma ilişkin önemli hükümler ihdas etmektedir. Diğer bir ifade ile belediye yönetimlerine ilişkin yapılan yasal düzenlemelerin amacı, belediye meclislerinin işlevselliğini artırmak, kent ölçeğindeki tüm aktörleri belediye yönetimine ve karar alma süreçlerine dâhil etmektir. Bu çerçevede yerel alt örgütlenmelerin de içinde bulunduğu katılımcı ve demokratik belediyeçilik anlayışının hayata geçmesi kolaylaşacaktır. Bu açıdan demokratik ve katılımcı bir belediyeçiliğin önemli ölçüde temsil yeteneğinden geçtiğine vurgu yapılmaktadır.

Çalışmanın uygulama kısmında ise, Güneydoğu Anadolu Bölgesi içerisinde farklı ve benzer özelliklere sahip olan Mardin, Batman ve Adıyaman illerindeki belediye meclis üyelerinin görüş ve düşüncelerine yer verilmektedir. Bu bağlamda belirtilen illerdeki belediye meclis üyelerine uygulanan anketlerden elde edilen veriler analiz edilmektedir. Diğer bir ifade ile çalışma, belediye yönetimlerine halkın katılımı ve temsili, belediye meclis üyelerinin temsil ediciliği ve bu konuda meclis üyelerinin tutum ve yaklaşımları, Mardin, Batman ve Adıyaman ölçeğinde analiz edilmektedir. Eldeki veriler, SPSS programıyla değerlendirilmiş olup, bazı sorularda korelasyon yapılmakla beraber daha çok frekans yolu seçilmiştir. Sonuçta, gerek teorik bilgiler gerekse saha çalışmasından elde edilen veriler birlikte dikkate alınarak, temsile ilişkin bazı öneri ve değerlendirmeler yapılmaktadır.

Kavramsal Çerçeve

Temsil ve katılım kavramları, birbirini besleyen ve birbirinden ayrı düşünülemez kavramlardır ki, ikisinin de ortak zemini demokratik bir yönetimdir. Bu nedenle söz konusu kavramların demokrasinin olmadığı bir yönetim anlayışında gelişmesi mümkün olamamaktadır (Barber, 1996:176). Temsil ve katılım, özellikle demokrasiyi özümsemiş ve ‘Yeni Kamu Yönetimi (YKY)’ anlayışını benimsemiş bir yerel yönetim anlayışında gelişir. Dolayısıyla yerel yönetimlerin gerçekleştirdiği katılımcı, şeffaf ve hesap verilebilir bir yönetim tarzı, etkin bir yerel demokrasi açısından çok önemlidir (Mcbride, 2007: 172).

Bugün doğrudan demokrasinin uygulandığı alan, hemen hemen yok gibidir. Uygulamada bunun mümkün olmadığı da söylenebilir ki, temsil kavramı bir yönüyle bu uygulama boşluğunu doldurmaktadır. Farklı tanımlamalar yapılmakla beraber, esasında halk gibi düşünen ve halkın içinden olan küçük bir kesimin halk adına karar alabilmesi ve uygulaması, diğer bir ifade ile gerçek kişilerin ken-

di yetkilerini gerçek olmayan kişilere aktarması olarak tanımlanmaktadır (Bulut & Tanıyıcı, 2006: 413; Bulut & Tanıyıcı, 2008: 171). Diğer bir yaklaşımla temsil, hak ve görev bakımından birine veya birçok kimse adına davranılması (TDK, 1988: 2188) ya da yetkili birinin başka birine vekâlet etmesi olarak açıklanmaktadır (Soanes & Stevenson, 2006: 1220). Tartışılan konu, temsilin işlevselliği ve temsilcilerin temsil yeteneğinden yoksun oluşudur. Nitekim temsilin seçimle başlayıp ve bittiğini, seçilen kişilerin temsil ettiği kitleyi adeta unuttuğu ileri sürülmektedir (Çitci, 1989: 6). Bu açıdan günümüzde temsilin daha çok örgütsel düzeyde ele alındığı, bireylerin farklı sivil toplum örgütleriyle temsil yeteneklerini geliştirildikleri ve sürece katıldıkları söylenebilir. Bir yönüyle halkın temsili, grupların temsili anlamına gelmektedir. Diğer bir ifade ile temsil, halkın dernek, vakıf, oda gibi sivil toplum örgütleri aracılığı ile yönetim birimlerinde söz sahibi olması anlamına da gelmektedir (Bulut & Tanıyıcı, 2008: 171-172). Bu bağlamda günümüz demokrasilerinin demokratiklik derecesi, vatandaşlara sunulan temsil ve katılım imkânları ile doğru orantılı bir ilişki olarak kabul edilir (Çitci, 1996: 9). Nitekim “bir kararın hazırlanması, olgunlaştırılması, alınması ve uygulanması aşamalarından birine, bir kaçına veya bütününe o karardan doğrudan ya da dolaylı olarak etkilenecek kişilerin güçleri oranında katkıda bulunması” (Demir ve Acar, 2005: 233) bir yönüyle temsili işlevsel hale getirirken diğer taraftan yönetişimci bir yaklaşımın hayata geçmesini de sağlamaktadır. Bununla, hem sistem değerleri ile toplumun bütünleşmesi sağlanabilmekte hem de bireylerin sistemi etkileme imkânı doğabilmektedir (Uysal, 1984: 111). Böylece toplumsal hedefler, alınan kararlar ve oluşturulan politikalar, karşılıklı işbirliği ve katılımcı anlayış içinde ele alınabilmektedir (Öner, 2001: 53). Özellikle temsil edilen ile temsil eden arasındaki coğrafi ve toplumsal uzaklığın azlığı, ulusal düzeyde temsilci olma imkânına sahip olmayan kişilere de temsil imkânı sunarak temsil tabanını genişletmektedir. Bu yakınlık, vatandaş-temsili ve vatandaş-yerel yönetim ilişkisini kolaylaştırarak demokratik katılıma ortam da hazırlamaktadır (Çitçi, 1996: 5-6). Dolayısıyla temsil ve katılım, aslında kendilerini besleyen ortamlarda etkin hale gelebilmektedir.

Temsil ve Katılıma İlişkin Süreç

Demokrasi kavramının, temsil ve katılıma göre çok daha eski bir kavram olduğu ve uzun bir geçmişe sahip olduğu ifade edilmekle beraber (Sartori, 2014: 340) katılım ve temsil kavramının demokrasiyi daha nitelikli hale getirdiği ve yeni anlamlar yüklediği söylenebilir. Eski Yunan kentlerinde ‘doğrudan demokrasi’ ve ‘yüz yüze ilişkiler’in oluşturduğu ortamlarla halkın yönetim süreçlerine doğrudan katılması ve bu bağlamda ‘doğrudan demokrasi’ örneklerini görmek mümkündür (Crick, 2012: 31). Bugün ‘doğrudan demokrasi’ olarak tanımlanan ve bir yönüyle uygulama alanı bulamayan modeller, aslında katılımcı yönetim

uygulamalarına benzerlik göstermektedir. Antik çağda M.Ö. 4. ve 5. yüzyılda, Atina'da ve Eski Roma'da, M.Ö. 8. yüzyılda Messeneia'yı fetheden Spartalılarda ortaya çıkan katılım, bir yönüyle doğrudan demokrasi örneği olarak değerlendirilebilmektedir (Eroğul, 1999: 19-28). Siyasal temsil kavramının kökeninin de eski Romalılara dayandığı bilinmektedir. Romalıların kullandığı 'repraesentare' sözcüğünden türeyen siyasi temsil kavramı, bugünkü kullanımına benzer anlamda ilk defa 13. ve 14. yüzyıllarda Latince, daha sonra ise İngilizcede, Kilise Konseylerine katılmak üzere gönderilen kişiler için veya İngiliz Parlamentosu için kullanıldığı bilinmektedir (Örs, 2006: 3). Siyasal temsilin, Ortaçağın bir ürünü olarak geliştiği ve söz konusu dönemde İngiltere'de siyasal bir ihtiyaç olarak ülkenin gelir ve giderlerinin görüşüldüğü, savaşa karar verildiği ve kralın yerine kimin geçeceği gibi önemli konuların ele alındığı meclisler olduğu bilinmektedir (Çelik ve Uluç, 2009: 218).

18. yüzyılda John Stuart Mill ve Alexis de Tocqueville'nin yazılarında, John Locke, Thomas Hobbes, Edmund Burke gibi diğer yazar ve düşünürlerin ortaya koyduğu tartışmalarda, demokrasi, siyasal katılım ve temsille ilgili önemli gelişmeler ortaya konmuştur. Bu süreçte temsil ve katılım, özellikle temsilde adaletin nasıl sağlanacağı yeniden değerlendirilmiştir. Söz konusu gelişmelerin etkisiyle, katılım olgusunun yasal bir hak olarak oryaya çıkması, ilk kez 18. yüzyılda İsveç'te ortaya çıkmış ve demokrasinin bir aracı olarak kullanılmıştır. 1990'lı yıllardan itibaren katılımcılık, bir araç olmaktan çıkarak demokratik bir amaca dönüşmüştür (Şener, 2005: 2). Böylece 'siyasal katılma' kavramı, Antik Yunan'dan beri, siyaset felsefesinde önemli bir yer edinmiş ve doğrudan demokrasi modelinden, günümüzün çoğulcu ve katılımcı demokrasi anlayışına gelinceye kadar birçok kez değişime uğramıştır (Kışlalı, 2003: 219-220; Özdemir, Şimşek ve Aktaş, 2006: 267). Ancak bu değişim süreci, liberal ve çoğulcu demokrasilerde bile cılız bir demokrasi uygulamasının ötesine geçememiş ve istenen içerikte bir anlam kazanamamıştır (Barber, 1996: 191-192). Bununla beraber güçlü demokrasilerin, uzun soluklu bazı dönüşümlerin zorunlu olarak yaşanmasıyla ortaya çıktığı ileri sürülebilir. Nitekim Batı demokrasileri, sanayi devrimi ile siyasal devrimi birlikte yaşayarak demokratik temsil ve katılım konusunda daha fazla gelişmişlerdir. Bu süreci yaşamayan toplumlar daha çok transferci bir yaklaşımla temsil ve katılımı yönetim hayatına geçirmeye çalışmışlardır. Bu açıdan bu toplumlarda özellikle yerel yönetimlerde temsil ve katılımın hayata geçmesinde sıkıntılar yaşanmaktadır (Çukurçayır, 2012: 36). Türkiye'de özellikle 1970 sonrası yerel yönetim tartışmalarında, temsil ve katılım kavramlarının da öne çıkmaya başladığı görülmektedir. Günümüzde cari olan yerel yönetim mevzuatımız göz önünde bulundurulduğunda, gerek 5393 Sayılı Belediye Yasasında, gerek 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Yasası'nda gerekse, 5302 Sayılı İl Özel

Yönetim Yasası'nda temsilin etkinliği ve katılımcı bir yönetimin hayat bulması için birçok hüküm ihdas edilmiştir. Diğer bir ifade ile Türkiye'de yerel yönetimlerde temsil ve katılımın, yönetişimci bir boyuta taşınması konusunda birçok adım atılmıştır..

Yerel Meclislerde Temsil ve Katılım

Yerel düzeyde demokrasinin gerçekleşmesi için bu birimlerin özerkliğinin yanı sıra yerel örgütlerin (sendika, dernek, vakıf vs.) ve halkın da karar alma süreçlerine etkin ve aktif bir şekilde katılması ve onları denetleyebilmesi gerekmektedir (Öner, 2001: 54). Bunun için de vatandaşların bilgisi, ilgisi ve önemsenmesi zorunlu olmaktadır. Çünkü katılım ve temsil, bu eylemlerin bütünlüğünü, vatandaş ile yönetim arasındaki kopukluğun giderilmesini ve toplumsal öz güvenin artırılmasını sağlayarak demokratik anlayışın gelişmesini sağlamaktadır (Oktay ve Pekküçükşen, 2009: 183; Gökçe, 1999: 57). Özellikle yerel yönetimlerle ilgili işlere, kentlerdeki tüm aktörlerin katılımının sağlanması, hem seçilmiş yerel karar organları üzerinde önemli etkiler bırakmakta hem de temsil ve katılımın işlevsel olmasına katkı sağlamaktadır (bkz. Akdoğan, 2008: 44; Keleş, 2009: 63).

Ülkemizde mevcut mevzuat dikkate alındığında yerel meclislerde temsil ve katılım için gerekli hükümlerin önemli ölçüde yer aldığı söylenebilir. Temsil ve katılım açısından en önemli yerel yönetim birimlerinden olan belediyelerin organları seçimle iş başına gelmekte ve yerel halkı temsil etmektedirler ki, bu temsil, siyasal partilerin oyları nispetinde de meclislerde temsili anlamına gelmektedir (Yıldırım vd., 2011: 511; Çelik ve Uluç, 2009: 216). Her bir meclis üyesi temsil ettiği farklı kesimlerin dileklerini, şikâyetlerini ve görüşlerini meclise taşıyarak onların beklentilerini kararlara dönüştürme çabası içinde olurlar (Yavaş ve Demir, 2014: 895-896). Ayrıca belediye yönetimlerinde meclislerin yanı sıra ihtisas komisyonları ve kent konseyleri aracılığıyla da temsil ve katılımın sağlanacağı hükme bağlanmıştır (Bulut ve Tanıyıcı, 2008: 174). Bu alanda önemli düzenleme ve kazanımlar olmakla beraber katılım ve etkin bir temsilin hayata geçmesinde bir takım etmenlerin her zaman rol oynadığı söylenebilir (Bulut, 2000: 52-59) Özellikle yerel yönetimlerde belediye meclislerinin tam bağımsız olmadığı ve temsil edilme ve kararlara katılım bağlamında yerel halkla bütünleşemediği, meclis üyelerinin kendi meslek ve iş çevrelerine yönelik güç ve çıkar ilişkilerinde bulundukları, halktan kopuk bir siyaset sergiledikleri ve adeta rant çevreleri için çalışan birimler haline geldikleri, meclislerin kendi sınıfsal çıkarları doğrultusunda kolayca karar verdikleri ileri sürülmektedir (Bulut ve Tanıyıcı, 2008: 176). Bunların dışında meclislere seçilen kişilerin yerel seçkinlerden oluştuğu, temsil ettikleri yurttaşlardan büyük ölçüde farklılaştığı, halkın gerçek temsilcisi olmaktan çok yerel oligarşileri ve yerel klikleri temsil ettiği ve geleneksel

yapının hâkim olduğu yerlerde kişisel bağlılığa dayalı tercihlerin ön plana çıktığı şeklinde değerlendirilmektedir (Çitçi, 1996: 5-6). Dolayısıyla yerel meclislerde temsil ve katılımın var olduğu söylenebilmekle beraber, özellikle uygulamada ve işlevsellik konusunda bir takım eksikliklerin olduğu görülmektedir.

Belediye Meclislerinde Temsil ve Katılıma İlişkin Mardin, Batman ve Adıyaman’da Yapılan Saha Çalışmasının Değerlendirilmesi

Bu bölümde Batman, Mardin ve Adıyaman Belediye Meclisi üyeleri ile temsil ve katılıma yönelik yapılan anket çalışmasına ait bulgular değerlendirilmiştir. Bulgular tablolar şeklinde verilip yorumlanması mümkün olmakla beraber, burada elde edilen bulguların sonuçları dikkate alınarak yorumlanması tercih edilmiştir.

Araştırma Alanlarının Kısa Özellikleri

Genel olarak Batman, Mardin ve Adıyaman illeri, Güneydoğu Anadolu Bölgesi içinde yer almaktadır. Tarihleri Milattan öncesine dayanan bu kentlerin benzer sosyo-ekonomik özellikleri bulunmaktadır. Siyasi partilerin belediye meclislerinde temsil oranı farklılıklar gösterse de, halkın ve Sivil Toplum Kuruluşlarının (STK) katılımları açısından benzer özellikler taşımaktadırlar. Farklı ırk, din ve dillere sahip insanların yaşamlarını birlikte sürdürdükleri Mardin’in farklılıkları daha ön plandadır. Bir medeniyet kenti olarak da tanımlanan Mardin, eskiden beri birçok etnik grubu içerisinde barındırmaktadır (Kaya, 2007). Güneydoğuda özellikle bu üç ilimizde, devlete bağlı resmi bir kurum olmamalarına rağmen toplumda geniş kabul gören ve halktan aldığı destekle varlığını sürdüren medreseler hala varlığını devam ettirmektedirler (Işıkdogan, 2012: 81).

Ankete Katılım ve Anketin Geri Dönüş Oranı

Batman, Mardin ve Adıyaman belediye meclis üye sayısı sırasıyla 37, 55 ve 37’dir. Bunlardan meclis üyesi ankete katılan meclis üyesi sayısı ise sırasıyla 23, 32 ve 16 olarak gerçekleşmiştir. Toplamda meclis üyelerinin %56’sının ankete katıldığı ve soruları cevapladığı görülmektedir.

Ankete Katılanların Demografik Özellikleri

Cinsiyet Açısından: Ankete katılan Belediye Meclis üyeleri bakımından Adıyaman’da kadınların temsili yok denecek kadar az iken, Mardin ve Batman’da kadın temsili önemli düzeyde olduğu söylenebilir. Nitekim Batman Belediye Meclis üyelerinden 13 (% 56.5)’ü erkek, 10 (% 43.5)’u kadındır. Yine Mardin Büyükşehir Belediye Meclisi üyelerinden 21 (% 65.6)’i erkek, 11 (% 34.4)’i kadındır. Adıyaman’da ise Belediye Meclisi Üyelerinden 15 (% 93.8)’i erkek, 1 (%

6.2)’i kadındır. Türkiye’de birçok belediye meclisinde kadın üye bulunmadığı düşünüldüğünde hem Batman Belediye Meclisi hem de Mardin Büyükşehir Belediye Meclisi kadın temsilci bakımından iyi durumda oldukları görülmektedir.

Yaş Açısından: Ankete katılan meclis üyeleri yaş bakımından incelendiğinde Batman Belediye Meclisi’nde üyelerin 5 (% 21.7)’i genç yaş grubu diyebileceğimiz 30 yaş altı gruptadır. Üyelerin 13 (% 56.5)’ü orta yaş grubu diyebileceğimiz 30-45 yaş grubunda yer almakta ve üyelerin 4 (% 17,3)’ü ise 45 yaş ve üstü grubunda yer almaktadır. Mardin Büyükşehir Belediyesi’nde ise Meclis üyelerinin 5 (% 15,6)’i genç yaş grubu diyebileceğimiz 30 yaş altı grubundadır. Üyelerin 16 (% 49)’sı orta yaş grubu diyebileceğimiz 30-45 yaş grubundadır. Geri kalan üyelerin 10 (% 31.3)’ü ise 45 yaş ve üstü olduğu görülmektedir. Adıyaman Belediyesi’nde ise Meclis üyelerinin 2 (% 12.4)’si genç yaş grubu diyebileceğimiz 30 yaş altı grubundadır. Üyelerin 16 (% 49)’sı orta yaş grubu diyebileceğimiz 30 – 45 yaş grubundadır. Geri kalan üyelerin 3 (% 18.5)’ü ise 45 yaş ve üstü olduğu görülmektedir. Mardin ve Batman Meclis Üyelerinden her biri de bu soruya cevap vermemiştir. Meclis üyelerinin yaşları dikkate alındığında her iki belediye meclisinde de orta yaş grubunun (30-49 yaş grubu) meclise hâkimiyeti göze çarpmaktadır.

Öğrenim Açısından: Ankete katılan Batman Belediye meclis üyelerinin sadece 4 (% 17.4)’ü ilköğretim mezunudur. Diğer meclis üyelerinden 7 (% 30.4)’si lise ve dengi okul mezunu iken ankete katılan meclis üyelerinin 12 (% 52.2)’si ise lisans ve lisansüstü mezunudur. Mardin Büyükşehir Belediyesi Meclis üyelerinin 7 (% 21.9) ’sinin ilkokul mezunu, 14’ünün (% 43.8) lise ve dengi okul mezunu olduğu geri kalan 11 (% 34.3) üyenin ise lisans ve lisansüstü mezuniyetleri olduğu görülmektedir. Adıyaman Belediyesi Meclis üyelerinden 1 (% 6.2)’inin ilkokul mezunu, 10 (% 62.5)’unun lise ve dengi okul mezunu olduğu geri kalan 5 (% 31.2) üyenin ise lisans ve lisansüstü mezuniyetleri olduğu görülmektedir. Oranlar dikkate alındığında Batman Belediyesi meclis üyelerinin yükseköğrenim durumu bakımından daha üst düzeyde olduğu görülmektedir.

Meslek Açısından: Ankete katılan meclis üyelerinin mesleklerini belirtme konusunda çekimser davrandığı görülmekle beraber genel olarak işçi ve memur emeklisi, esnaf ve çiftçilerin ağırlıkta olduğu söylenebilir.

Meclis Üyeliği Süresi: Her üç ilin belediye meclis üyelerinin yarısından fazlası (ortalama % 69) ilk defa seçildikleri görülmektedir. Batman Belediye Meclis Üyelerinin büyük çoğunluğu (% 69.6) ilk defa seçilirken, kısmi oranda (% 30.4) ikinci kez seçilen meclis üyelerinden oluşmaktadır. Buna karşın Mardin Büyükşehir ve Adıyaman Belediye Meclis Üyelerinin büyük çoğunluğu (% 68.8) ilk defa seçildikleri halde ikiden fazla seçilen meclis üyeleri de bulunmaktadır.

Sosyal Medya Kullanımı: Burada meclis üyelerinin sosyal medyayı ne oranda kullandıkları ve kullananların ne kadar süredir kullandıklarına ilişkin tespit yapılmıştır. Genellikle son yıllarda sosyal medya kullanımının olduğu ve önemli ölçüde yaygınlık kazandığı görülmektedir. Nitekim ankete katılan meclis üyelerinin her üç ilde de %50'nin üzerinde sosyal medyayı kullandığı söylenebilir.

Meclis Üyelerinin STK Üyeliği

Meclis üyelerinin herhangi bir STK'ya üyeliklerinin olup olmadığı, var ise çeşidinin ne olduğuna ilişkin tespit yapılmaya çalışılmıştır. Genel olarak incelendiğinde elde edilen verilere göre Batman Belediye Meclis üyelerinin yarısından fazlasının (% 52.5) STK üyeliği yok iken; Mardin Belediye Meclis üyelerinin yarısı (% 50) ve Adıyaman Belediye Meclis üyelerinin yarısından fazlasının (% 68.8) STK üyeliği bulunmaktadır. Bunların üyeliklerinin ise genellikle dernek, vakıf, oda ve sendika olarak kümelendiği görülmektedir. Nitekim Batman belediye meclis üyelerinin genel olarak dernek (% 40), vakıf (% 40), sendika (% 10) olarak sıralanırken; Mardin'de dernek, sendika ve oda (% 25) eşit oranlarda görülmektedir. Adıyaman'da ise dernek üyeliği bağlamında bir kümelenme (% 45.5) görülmüştür.

Meclis Üyelerinin Siyaset ile Bağları

Meclis üyelerinin ve ailelerinin siyasetle ne kadar ilgili olduklarını belirlemek amacıyla, meclis üyelerinin ve ailelerinin daha önce siyasetle uğraşıp uğraşmadıkları sorulmuştur. Bu bağlamda elde edilen veriler dikkate alındığında üç şehir belediye meclis üyeleri arasında farklılıklar olduğu görülmektedir. Batman Meclis üyelerinin ailelerinin yarısı siyasetle uğraşırken diğer yarısı bunun dışında kalmaktadır. Mardin'de büyük çoğunluk (% 65.6) ailede siyasetle uğraşanların olduğunu belirtirken Adıyaman'da belediye meclis üyelerinin önemli bir kısmının (% 75) ailelerinin siyasetle uğraştıkları dikkat çekicidir. Meclis üyeleri ile ailelerinin siyasal bir ayrışma içinde olup olmadığı incelendiğinde ise, üç ilde de meclis üyelerinin büyük çoğunluğunun ailesiyle aynı siyasi gruba destek verdikleri görülmüştür. Batman (% 65.2), Mardin (% 71.9), Adıyaman (% 75) illerinin oranları farklı olsa da genel olarak aileleriyle benzer siyasal görüşe sahip olmaları benzer özelliklere sahip olduklarını göstermektedir. Bununla beraber farklı siyasi gruplara destek verenlerin oranı da küçümsenmeyecek düzeydedir. Batman (% 30), Mardin (% 25) ve Adıyaman (% 18,8)'da oranların değişmesi, bu illerdeki siyasi partilerin etkin olmasına göre kendini gösterdiği söylenebilir.

Meclis Yapısından Duyulan Memnuniyet

Meclis üyelerinin şu anki meclis yapısından memnun olup olmadıkları incelendiğinde, ilginç bir durum kendini göstermektedir. Halkın Demokrasi Partisi (HDP)'nin ağırlıkta olduğu Batman (% 56.5) ve Mardin (% 37.5)'de ankete katılan meclis üyelerinin, meclis yapısından memnun olmadıklarını belirtmesine karşın Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP)'nin ağırlıkta olduğu Adıyaman (% 100)'da tüm meclis üyelerinin memnun olduğunu göstermektedir. Memnuniyet nedenlerinin de farklılıklar arz ettiği görülmektedir. Meclis üyelerinin memnuniyetleri; çalışmalara etkin katılımın sağlandığı, halkçı belediyecilik anlayışı çerçevesinde kararların demokratik, şeffaf, barışçıl, objektif ve danışarak alındığı gibi etkenlere dayandırılırken, memnun olamayanları; mecliste parti rolünün çok fazla olduğu, bölgedeki olaylar yüzünden verimli olunamadığı, kendi siyasi görüşleri doğrultusunda kararlar alındığını, iradeleriyle karar verilmediği, etkin olmadıkları, gruplaşmaların fazla olduğu, siyaset gerçek yaşamdan bağımsız, yeterli nitelikten ve bilgidен yoksun, menfaatin ön planda olduğu, kolektif çalışma ortamının olmadığı gibi etkenlere bağlanması dikkat çekicidir.

Meclisin İşlevselliği ve Etkinliği

Meclis üyelerinin, belediye meclislerinin işlevsel ve etkin olup olmadıkları konusunda farklı görüşlere sahip oldukları görülmüştür. HDP'nin ağırlıkta olduğu Batman (% 52.2) ve Mardin'de (% 40.6) meclis üyeleri meclislerinin işlevsel ve etkin olmadığını belirtirken, AK Parti'nin ağırlıkta olduğu Adıyaman'da (% 87.5), meclisin işlevsel ve etkin olduğu görüşü hâkimdir. Meclisin işlevsel ve etkin olmadığı konusunda görüş belirten Batman meclis üyelerinin büyük çoğunluğu (% 66,8) mecliste parti rolünün çok olmasından kaynaklandığını ileri sürmüşlerdir. Meclisin işlevsel ve etkin olmadığı konusunda görüş belirten Mardin Meclis üyelerinin önemli bir kısmı (% 42,9) bunun nedenin bir takım menfaat ilişkilerinin ve mecliste parti rolünün çok (% 40.6) olduğunu belirtmişlerdir.

Belediye Meclislerinin Karar Verme ve Katılım Açısından Değerlendirilmesi

Belediye meclisinin gerçek bir karar organı olup olmadığına ilişkin yaklaşımlar üç ilin meclis üyelerine göre farklı bir durum arz etmektedir. HDP'nin ağırlıkta olduğu Batman'da (% 56.5) meclis üyelerinin çoğunluğu, Mardin'de yarısı (% 50) belediye meclisinin gerçek bir karar organı olduğunu belirtirken, önemli bir kısmı da bu iki ilde belediye meclislerini bir karar organı olarak görmemektedirler. AK Partinin ağırlıkta olduğu Adıyaman'da ise tamamı (% 100) belediye meclisinin gerçek bir karar organı olduğunu ileri sürmüşlerdir. Ankete katılanlara göre belediye meclisinin gerçek bir karar organı olması için kararların ideolojik

ve kişisel sebeplerle alınmaması üyelerin başkanla kolektif çalışma yapabilmesi, başkanın cesaretli ve gerçekçi olması, iyi eğitilmiş kişilerden seçilmesi ve bölge parlamentolarının oluşturulması gerektiğini ileri sürmüşlerdir. Batman ve Mardin Meclis üyelerinin bu görüşlerine karşın Adıyaman meclis üyeleri ise, meclislerin yetkilerinin arttırılması gerektiğini belirtmişlerdir. Katılımcılık açısından değerlendirildiğinde belediye meclislerinde görüş beyan etme, fikir ileri sürme, mahalle yönetimlerinin meclislere katılması, üyelerin meclise ilgisi gibi konularda farklı yaklaşımların sergilendiği görülmektedir.

- Belediye meclis toplantılarına katılma konusunda Mardin (% 56.2) ve Adıyaman'da (% 62.5) meclis üyelerinin çoğunluğunun her zaman katıldığı, Batman'da ise düşük bir kısmının (% 21.7) her zaman meclis toplantılarına katıldığı, diğer bir ifade ile meclis üyelerinin büyük bir kısmının genellikle meclis toplantılarına ilgi göstermedikleri görülmektedir. Oysaki meclislere katılma ve toplantılara ilgi gösterilmesi yerel temsil açısından önem arz etmektedir. Nitekim anket verileri dikkate alındığında meclis üyelerinin de bu doğrultuda görüşler ortaya koyduğu görülmektedir. Karşı görüşler olmakla beraber, Mardin (% 68.8), Adıyaman (% 56.2) ve Batman'da (% 34.8) meclis üyelerinin önemli bir kısmı temsile katkı sağlayacağı görüşünü ileri sürmüşlerdir.

- Belediye meclis toplantılarına katılanların her üç ilde de büyük çoğunluğunun, Batman'da (% 60.9), Mardin'de (% 93.8) ve Adıyaman'da (% 93.8), fikirlerini rahatça ifade ettikleri görülmektedir. Ancak mevzuatta olmakla beraber uygulamada STK ve mahalle yönetimleri temsilcilerinin meclis toplantılarına katılımının zayıf olduğu da görülmektedir. Batman (% 69.6), Mardin (% 59.4) ve Adıyaman (% 50.0) belediye meclis üyelerinin çoğunluğu STK ve mahalle temsilcilerinin, belediye meclis toplantılarına katılmadıklarını dile getirmişlerdir. Ancak kentte ki bazı hizmetler konusunda kısmen de olsa STK görüşlerine başvurulduğu söylenebilir ki, özellikle Adıyaman meclis üyelerinin büyük çoğunluğu (% 63.0) STK'ların sürece dâhil edildiğini ileri sürmüşlerdir. Ancak Mardin ve Batman'da kısmen (% 37.5, % 30.4) veya hiç dâhil edilmediği (% 21.9, % 26.1) söylenebilir. Bununla beraber, görüşlerine başvurulmuş STK'ların genellikle yönetime yakın oldukları dile getirilmiştir. Nitekim her üç ilde de ki, Batman (% 56.5), Mardin (% 45.9) Adıyaman (% 56.2), meclis üyelerinin önemli bir kısmı bu görüşü teyit etmektedir.

Yerel Meclislerde Katılımcı Mekanizmalar

Bu konuda her üç ilin meclis üyelerinin benzer görüşler ortaya koyduğu söylenebilir. Adıyaman meclis üyelerinin % 27.6'sı 'farklı görüşlere sahip olsalar da ilgili STK görüşlerinin alınmasını', % 23.5'i 'doğrudan halkın görüşlerinin alınmasını', % 25.5 'ilgili uzman kuruluşların görüşlerinin alınmasını', düşük

oranda (% 2) ‘siyasi görüş yakınlığı ve sadece meclis çoğunluğunun görüşlerinin alınması’ gerektiğini belirtmiştir. Batman meclis üyelerinin % 23.3’ü ‘farklı görüşlere sahip olsalar da ilgili STK görüşlerinin alınmasını’, % 25.6’sı ‘doğrudan halkın görüşlerinin alınmasını’, % 30.2 ‘ilgili uzman kuruluşların görüşlerinin alınmasını’, düşük oranda (% 9.3) ‘siyasi görüş yakınlığı’ ve % 11.6 ‘sadece meclis çoğunluğunun görüşlerinin alınması’ gerektiğini belirtmiştir. Mardin meclis üyelerinin % 22’si ‘farklı görüşlere sahip olsalar da ilgili STK görüşlerinin alınmasını’, % 37.3’ü ‘doğrudan halkın görüşlerinin alınmasını’, % 23.7’si ‘ilgili uzman kuruluşların görüşlerinin alınmasını’, düşük oranda (% 10.2) ‘siyasi görüş yakınlığı’ ve % 6.8’i ‘sadece meclis çoğunluğunun görüşlerinin alınması’ gerektiğini belirtmiştir.

Belediye Meclis Üyelerine Yapılan Talep ve Beklentiler

Her üç ilde de genel olarak meclis üyelerinden talep edilen ve beklenen konuların; imar, temizlik, genel geçer projeler, yol ve şehir planlaması, ilçe sorunları, park yapımı, kredi bulma, iş bulma gibi alanlarda yoğunlaştığı görülmektedir. Bu talep ve beklentilerin kimler aracılığıyla iletildiği incelendiğinde ankete katılanların yerine göre farklı yol ve yöntemleri kullandıkları görülmektedir. Nitekim Mardin’deki meclis üyelerinin % 48.9’u, Adıyaman meclis üyelerinin % 45.2’ü ve Batman’daki Meclis üyelerinin % 33.3’ü ‘doğrudan talebi ve beklentisi olanlar tarafından iletilildiğini’ ifade edilirken, ‘tanıdıkları vasıtası ile’ iletenler, Adıyaman % 29.0, Batman % 18.0 ve Mardin % 13.3 oranındadır. ‘Diğer meclis üyeleri aracılığı ile’ talep ve beklentilerin iletilildiğini ifade edenler ise, Mardin’de % 22.2, Batman’da % 20.5, Adıyaman’da % 9.7’dir. Ayrıca ‘parti temsilcileriyle’ aracılığıyla iletenler de vardır ki, Batman’da % 25.6’sı, Adıyaman’da % 16.1’i ve Mardin % 15.6’sı bu yöntemle iletilildiğini ileri sürmüşlerdir.

Karar Almada Alınan Görüşler

Belediye meclisleri karar alma süreçlerinde ilgili aktörlerin karar alma süreçlerine dahil etmesi katılımcı bir demokrasi açısından önemlidir. Ancak bu sürecin çoğu kez işletilmediği de ileri sürülmektedir. Bu bağlamda, deneklere ‘yapılacak bir hizmet konusunda karar alırken kimlerin görüşlerine başvurursunuz?’ sorusu sorulduğunda; Adıyaman ve Batman illerinde meclis üyelerinin yanı sıra diğer uzman ve paydaşların da önemli ölçüde sürece katıldığı görülürken Mardin’de sadece meclis üyelerinin görüşleri dikkate alındığı görülmektedir. Nitekim ‘yapılacak iş ile ilgili tüm ildeki uzmanların görüşleri’ alındığını ifade eden belediye meclis üyeleri, Adıyaman’da % 37.4, Batman’da % 34.1 oranındadır. Mardin’de belediye meclis üyelerinin % 35.6’sı sadece ‘hizmetin yapılacağı yerdeki meclis üyelerinin görüşlerine’ başvurulduğunu belirtmişlerdir. Farklı oranlarda da olsa

belediye uzmanlarının, sivil toplum örgütlerinin de zaman zaman görüşlerine başvurulduğu söylenebilir. Bununla beraber görüşlerin alınması kadar, karar alma sürecinde kimlerin görüş ve yaklaşımlarının etkili olduğu da önemlidir. Bu bağlamda her üç ilde de (Batman % 51.6, Mardin % 46, Adıyaman % 41.2) karar organı olan meclisler ve sürece dâhil edilmeye çalışılan farklı kentsel aktörlerden ziyade belediye başkanlarının etkin oldukları görülmektedir. Bunun yanında iktidar partisi, kısmen de olsa muhalefet partisi üyelerinin de kararların alınmasında etkilerinin olduğu belirtilmiştir.

Kent Konseyi

Kent konseyleri, kentin farklı aktörlerinin doğrudan katılımını sağlayan en önemli mekanizmalardır. Ancak çoğu kez belediye yönetimleri söz konusu konseyleri yeterince değerlendirmemekte hatta bazı meclis üyeleri kurulan kent konseylerinden haberdar bile olamamaktadır. Bazı belediyeler ise kent konseylerini kurmamışlardır. Çalışmanın yapıldığı üç il dikkate alındığında (Batman, Mardin ve Adıyaman) belediye meclis üyelerinin kent konseyleri hakkında bilgilerinin olduğu (Batman % 56.5, Mardin % 62.5, Adıyaman % 93.8) görülmektedir. Ancak kent konseyinden haberi olmayan meclis üyeleri de vardır. Kent konseylerinin vereceği kararlar her ne kadar ‘tavsiye’ niteliği taşısa da, siyasal katılım ve temsilin önemli oldukları söylenebilir ki, her üç ilde de kent konseylerinden gelen görüşlerin önemli ölçüde (Batman % 69.2, Mardin % 70, Adıyaman % 73.3) dikkate alındığı ifade edilmiştir.

Belediye Meclislerinde Temsil

Belediye meclislerinde temsilin ve temsilde adaletin sağlanması konusunda belediye meclis üyelerine ‘sizce gerçek bir temsilin sağlanması için nasıl bir meclis yapısı olmalı?’ sorusu yöneltilmiştir. Farklı görüşler olmak beraber üç ilde de meclis üyelerinin partiler üstü politika gütmesi, objektif ve hizmet odaklı olması, kolektif, ekolojik, çoğulcu ve demokratik olması, sağlam ve kendinden emin ilgili ve duyarlı olunması, parti listelerinden değil, seçimli listelerden seçilmesi ve iradesini kullanabilen kişilerin aday olması, meclisin uzmanlardan oluşması ve yetkilerin artırılması gerektiği konularında odaklanmıştır. Ayrıca kent konseylerinin, mahalle meclislerinin halkın ve STK’ların görüşlerinin temsil edileceği ve özgür kararlar alınacağı, icracı ve denetimci olması gerektiğini genel olarak belirtmişlerdir.

Meclis üyelerine ‘belediyelerde herkesin temsil edilip edilmediği’ de sorulmuştur. Bu bağlamda HDP’nin çoğunluğu elde ettiği Mardin ve Batman belediyelerinde her kesimin belediye meclislerinde temsil edildiğine ilişkin temkinli yaklaşılmakta ve Mardin meclis üyelerinin % 39.1’i olumlu yanıtlarken, her

kesimin temsil edilmediği veya kısmen temsil edildiği (% 45) görüşü daha ön plandadır. Aynı durum Batman belediye meclisinde de görülmektedir. Batman meclis üyelerinin %34.4'ü olumlu yönde görüş belirtirken, kısmen veya hayır diyenlerin oranı ise % 43.8 oranındadır. Buna karşın Adıyaman belediye meclis üyelerinin büyük bir kesimi (% 75) her kesimin temsil edildiği görüşünde olduğu görülmektedir.

Belediye Meclislerinde Temsilde Adalet: ‘Kent nüfusu dikkate alındığında, sizce belediye meclisi adaletli bir temsil organı mıdır?’ sorusuna verilen yanıtlarda siyasi parti etkisi yine ortaya çıkmaktadır. Örneğin HDP’nin çoğunluğu elde ettiği Mardin ve Batman belediyelerinde belediye meclisinin adil bir temsil oranı olduğuna ilişkin temkinli yaklaşılmakta ve Mardin Meclis üyelerinin % 34.8’i olumlu yanıtlarken, her kesimin temsil edilmediği veya kısmen temsil edildiği konusunda % 52.1 oranında bir kesim ortaya çıkmaktadır. Aynı durumu Batman Belediye Meclisinde de görebiliriz. Batman Meclis üyelerinin % 28.1’i olumlu yönde görüş belirtirken kısmen veya hayır diyenlerin oranı ise % 53.2’i oranındadır. Buna karşın Adıyaman Belediye Meclis üyelerinin büyük bir kesimi (% 75) her kesimin temsil edildiğini belirtmişlerdir.

Konuya farklı bir açıdan yaklaşarak meclis üyelerine ‘sizce belediye meclis üyeleri daha çok kimleri temsil etmektedir?’ sorusu yöneltilmiştir. Bu bağlamda alınan cevaplar irdelendiğinde her üç ilde de meclis üyelerinin yarısına yakını (Batman % 41,4, Mardin % 42,4, Adıyaman % 48) ‘seçildiği kentin tüm halkını’ dedikleri görülmektedir. Bununla beraber kendi siyasal görüşünde olanları (Batman % 34.5, Mardin % 33.3, Adıyaman % 20) diyenler ve az da olsa belli çıkar gruplarını (Batman % 13.8, Mardin % 9.1, Adıyaman % 4) diyenler de vardır. Bu bağlamda belediye meclisinin temsilden ziyade rant elde etme yeri olup olmadığı da sorulmuştur. Adıyaman Belediye Meclis üyelerinin % 81.3’ü belediye meclisinin rant elde etme yeri olamadığını ileri sürerlerken Mardin ve Batman Belediye Meclis üyelerinin kısmen (Batman % 47,8, Mardin % 34,4) ve belli ölçülerde doğrudan belediye meclislerini bir rant elde etme yeri olarak değerlendirmeleri dikkat çekicidir.

Belediye Meclis Kararlarını Etkileyen Aktörler

Belediye meclisleri her ne kadar belediyenin karar organı olsa da, bu kararları etkileyen bir takım meclis dışı aktörlerin de olduğu dile getirilmektedir. Bu bağlamda meclis üyelerine ‘sizce kentinizde belediye meclis kararlarını en çok kimler etkiliyor?’ sorusu yöneltilmiştir. Her üç ilde ağırlıklı olarak halk, siyasi seçkinler ve siyasi partilerin etkin olmalarına karşın en az etkileyenlerin STK ve mahalle muhtarlarının olduğu dikkat çekmektedir. Aynı ayrı incelendiğinde, Batman Belediye Meclis üyeleri sırasıyla siyasi partiler (% 34.1) halk (% 27.3),

ekonomik seçkinler (% 20.5), esnaf (% 11.4), STK (% 6.8), mahalle muhtarları (% 6.8) ve mafya grupları (% 4.6) olarak görüş bildirmişlerdir. Mardin Belediye Meclis üyeleri sırasıyla halk (% 27.4), esnaf (% 19.4), STK (% 17.7), siyasi partiler (% 14.5) ekonomik seçkinler (% 6.5), mahalle muhtarları (% 4.8) ve mafya grupları (% 1.6) olarak görüş bildirmişlerdir. Adıyaman Belediye Meclis üyeleri sırasıyla halk (% 33.3), esnaf (% 16.7), ekonomik seçkinler (% 16.7), siyasi partiler (% 13.4) STK (% 10) ve mahalle muhtarları (%10) olarak görüş bildirmişlerdir. Dolayısıyla belediye meclisi kararları üzerinde genel olarak siyasi partilerin, halkın ve ekonomik seçkinlerinin önemli bir etkisi olduğu anlaşılmaktadır.

Sonuç ve Değerlendirme

Belediye yönetimlerinin karar organı olan belediye meclisleri; hem temsil, hem temsilin işlevselliği hem de temsilde adaletin sağlanabileceği en önemli organdır. Meclis dışı bir takım aktörlerin de önemli roller oynayacağı hesap edilse de nihai olarak yerel halka yapılacak hizmetlere ilişkin son kararın belediye meclislerinden çıktığı dikkate alınmalıdır. Bugün birçok ölçekte yapılan araştırmalar göstermektedir ki, belediye meclis yapılarının önemli ölçüde seçkin bir yapıya sahip olduğu, gerek temsil gerekse temsilin adaletli olması konusunda önemli sorunların yaşandığı dile getirilmektedir. Bu çalışma dikkate alındığında her üç ilde de benzer meclis profillerinin olduğu görülmüştür. Diğer bir ifade ile cinsiyet olarak erkeklerin daha ağırlıklı olduğu ve meslek olarak da esnaf, çiftçi, avukat vs. ön planda olduğu ortaya çıkmaktadır.

Genel olarak araştırma bulguları dikkate alındığında;

- Meclis üyeleri halkı temsil etmek üzere seçilmiş olmakla beraber, kimlerin temsilci olması gerektiği konusunda siyasal partilerinin oligarşik etkilerinin olduğu bu da meclisin işlevselliği ve temsil yeteneğini etkilediği söylenebilir
- Karar alma süreçlerinde belediye başkanlarının meclis kararları üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu söylenebilir.
- Meclis üyelerinin STK üyesi olması ve halkla iç içe olması temsili daha fazla etkin edebilir. Meclis üyelerinin özellikle sosyal medyayı kullanarak halka ulaşmaları önemli olarak görülmektedir. Nitekim yerel halkın da belediye hizmetleriyle ilgili sorunlarını da önemli ölçüde kitle iletişim araçları aracılığı ile öğrendikleri görülmektedir.
- STK ve mahalle yönetimlerinin temsilcileri ile halkın belediye meclisi toplantılarına ilgili olduğu görülmekle beraber her üç ilde de bu görüşlerin ne kadar meclisler tarafından dikkate alındığı tartışmalıdır. Ayrıca her üç ilde de kent konseyleri olmakla beraber, bunların da görüş ve düşüncelerinin ne kadar

meclis kararlarına yansdığı tartışmalıdır.

- Belediyelerde her kesimin temsil edilmediği söylenebilir. Özellikle Batman ve Mardin Belediye Meclislerinde meclis üyelerinin bir kısmına göre her kesimin temsil edilmediği ve meclis üyeleri açısından adaletli bir temsilin olmadığı, meclisin temsilden ziyade rant elde etme yeri olduğu görülmektedir.

Dolayısıyla, temsil ve katılımın etkin bir şekilde gerçekleşebilmesi için belediye meclislerinin partiler üstü politika gütmesi, objektif ve hizmet odaklı olması, kolektif, ekolojik, çoğulcu ve demokratik olması, adaletli ve duyarlı olması gerekmektedir. Ayrıca kent konseyleri, mahalle meclisleri, STK'lar gibi meclis dışı aktörlerin de sürece katılması görüş ve yaklaşımlarının dikkate alınması ve onların adeta bir yerel denetim birimi olarak görülmesi gerekmektedir.

Kaynakça

- Akdoğan, Y. (2008). “Yerel Siyaset – Kavramlar”, *Yerel Siyaset Dergisi*. Sayı: 24, 9-14.
- Barber, B. R. (1995). *Güçlü Demokrasi*. M. Beşikçi (Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bulut, Y. & Tanıyıcı, Ş. (2006). “Representativeness and Attitudes of Municipal Council Members in Turkey: The Case of Erzincan Province”, *Local Government Studies*, Vol. 32, No. 4, 413-428.
- Bulut, Y. ve Tanıyıcı, Ş. (2008). “Türkiye’de Belediye Meclis Üyelerinin Temsil Ediciliği: Erzincan Örneği”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. Sayı: 21, 171-194.
- Bulut, Y. (2000). “Büyük Şehirlerde Katılımlı Yönetimin Hayata Geçirilmesinde Rol Oynayan Etmenler”, *Muğla Üniversitesi SBE Dergisi*, Güz, Cilt:1 Sayı:1, 47-63.
- Crick, B. (2012). *Demokrasi*. Ü. H.Yolsal (Çev.). Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- Çelik, A. & Uluç A.V. (2009). “Yerel Siyasette Temsil Üzerine Bir Çalışma: Şanlıurfa Örneği”, *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, No:41, Ekim, 215-231.
- Çitci, O. (1989). *Yerel Yönetimlerde Temsil –Belediye Örneği-*. Ankara: TODAİE Yayını.
- Çitçi, O. (1996). “Temsil, Katılma ve Yerel Demokrasi”, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 5(6), 5-14.
- Çukurçayır, M. A. (2012). *Siyasal Katılma ve Yerel Demokrasi*. Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları.
- Demir, Ö. ve Acar, M. (2005). *Sosyal Bilimler Sözlüğü*. Ankara: Adres Yayınları,
- Eroğul, C. (1999). *Devlet Yönetimine Katılma Hakkı*. Ankara: İmge Kitabevi
- Gökçe, G. (1999). “Yerel Yönetim Demokrasi İlişkisi”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:5, 53-77.

Işıkdoğan, D. (2012). “Güneydoğu Medreselerinde Eğitim-Öğretim Faaliyetleri: Mardin Örneği”, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 53:2 (2012), 43-83.

Kaya, İ. (2007). Azınlıklar, Çokkültürlülük ve Mardin. *D.Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*. 9, 44-55.

Keleş, R. (2009). *Yerinden Yönetim ve Siyaset*. İstanbul: Cem Yayınevi.

Kışlalı, A. T. (2003). *Siyasal Sistemler Siyasal Çatışma ve Uzlaşma*. Ankara: İmge Yayınları.

Mcbride, C. (2007). “Reason, Representation, and Participation”, *Res Publica*, 13:171–189. (05.07.2018)

Oktay, E. ve Pekküçükşen, Ş. (2009). “Yerel Yönetimlerin Demokratikleşmesinin Bir Aracı Olarak Sivil Toplum Kuruluşları -Türkiye İçin Kısa Bir Değerlendirme”, *KMU İİBF Dergisi*, 172-186.

Öner, Ş. (2001). “Sivil Toplum Kuruluşlarının Yerel Demokrasi ve Katılım Algılamaları”, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, C.10 S.2, 51 -67.

Örs, B. (2006). “Temsil”, *İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, No:35, 1-22.

Özdemir, Y., Şimşek, U., ve Aktaş E. (2006). Demokrasi Üzerine. *Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 259-269.

Sartori, G. (2014). *Demokrasi Teorisine Geri Dönüş*. İstanbul: Sentez Yayınları.

Soanes, C. ve Stevenson, A. (Ed.). (2006). *Concise Oxford English Dictionary Elevent Edition*. Revised Newyork: Oxford University Press,

Şener, H. E. (2005). “Kamu Yönetiminde Katılım ve Çoğulculuk”, *Amme İdaresi Dergisi*, 1-22.

TDK (1998). *Türkçe Sözlük 2.cilt (K-Z)*. Ankara: TDK Yayınları.

Uysal, B. (1984). Siyasal Katılma ve Katılma Davranışı Üzerinde Ailenin Etkisi. *Amme İdaresi Dergisi*. Cilt: 17, Sayı: 4, 109-134.

Yavaş H. ve Demir, K. A.(2014). “Kent Yönetimlerinde Siyasal Katılım Ve Temsil Yetkisi Sorunu: Belediye Meclislerinin Nitelikleri Üzerine Kuramsal Bir Tartışma”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 7 Sayı: 34, 890-904.

Yıldırım, U., Öner, Ş., Aksu, H. ve Tatlı S. M.(2011). “Yerel Temsil ve Katılım Bağlamında Belediye Meclisleri: Kahramanmaraş ve Sivas Örnekleri”, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 8, Sayı: 15, 507 – 530.